

אחרית דבר

ניצל מכבשן האש אלא זכות של יעקב משל לאחד שהיה לו דין לפני השלטון ויאל דינו מלפני השלטון לישרף ולפה אותו השלטון באסטרולוגיאה שלו שהוא עתיד להוליד צאן והיא נשאת למלך אמר כדאי הוא להנלל זכות צאן שהוא עתיד להוליד והיא נשאת למלך כך אברהם יאל דינו מלפני נמרוד לישרף ולפה הקצ"ה שיעקב עתיד לעמוד ממנו אמר כדאי הוא אברהם להנלל בזכותו של יעקב בה"ד (ישעיה כ"ט כ"ג) לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם וגו', יעקב פדה את אברהם דבר אחר עטרת זקנים בני זנים ואלה תולדות יחזק בן אברהם, ע"כ.

אברהם אבינו ע"ה היה הראשון שהפיל את עלמו לתוך כבשן האש על קדושת שמו יתברך. ומאוד קשה להצין למה לא נחשב לו לזכות מה שמסר נפשו ואדרבה נחשב לו לחוב וזדון. בספר פרשת דרכים - דרוש ראשון, מפרש הענין, וז"ל, והנה המצחן לידע אם יאלו ישראל מכלל בני נח לגמרי או לא הוא הולדתו של אברהם אבינו מאור כשדים, שהרי בני נח אינם מזהרים על קדוש ה' וכדאיתא בגמרא, וקיי"ל דכל מי שנאמר בו יעבור ואל יהרג אם נהרג הרי זה חובל בעלמו ועובר על מה שכתוב ואך את דמכם וגו' (עיין רמב"ם פ"ה מהלכות יסודי התורה הלכה ד'), ואם אברהם אבינו ניזול בשביל זכותו על כרחין לומר דיאלו מכלל בני נח לגמרי אפילו להקל ומשום הכי מסר עלמו על קדושת ה' כדין ישראל שמוזהר על קדושת ה', וה' הולידו כדרך שמאל לכל הדיקים המוסרים עלמן על קדושת ה' וכמו שעשה לחנייה מישאל ועזריה. אך אם נאמר שלא ניזול אברהם בשבילו כי אם בשביל יעקב, וכדאיתא בצ"ר (ס"ג ב') ר' שמואל בר רב יחזק אמר, אברהם לא ניזול מכבשן האש אלא זכותו של יעקב וכו' בה"ד לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם, יעקב פדה את אברהם וגו'. לפי זה על כרחין לומר שלא יאלו מכלל בני נח לגמרי כי אם להחמיר, וא"כ אברהם עשה שלא כדין צמה שמסר עלמו לכבשן האש דהא בני נח אינן מלווין על קדוש ה', משום הכי לא ניזול בשבילו אלא בשביל יעקב, ע"כ, עיי"ש.

עכ"פ היואל לנו מדברי המדרש שאברהם אבינו לא היה מלווה על קידוש השם וחבל בעלמו כשנשלח לתוך הכבשן, וכל הענין חסר ציבור. וגם דברי המדרש סתומים כמו שהעיר בעל מגלה עמוקות צפ' תולדות (ד"ה אברהם הוליד את יחזק), למה המשיל משל שגפה השלטון באסטרולוגיאה שלו שהוא עתיד להוליד צאן והיא נשאת למלך וכו', ולא לפה וראה שעתיד להוליד צאן שישא צאן

ספר יצירה כולו מיוחס לאברהם אבינו, וצא לנו בקבלה ומסורה על ידי חכמינו זכרונם לברכה וזפרט על ידי רבי עקיבא ותלמידיו כמה ראו כן תמכו ונבלו נחפזו רעדה אחזתם, על מכירת יוסף כמו דאיתא בזוה"ק (חלק א' ר"ו) מוסבר לעיל בספר צמח מקומות. והגיענו צמסירת נפשם ודורשת מסירת נפשנו כמו שמצואר צפרטיות בספר נועם אלימלך שמכל אחד ואחד נתצע מיתה לקדש שם שמים, והיא קיומו של עולם כמו שציארנו צפרק ו'. שצא זה לעומת זה, שכזיכול הוא מלמלם לקיים את העולם והיא רלנו לריח נחות, כן אנחנו מקבלים עלינו כל בני עינויים להיותנו ריח נחות אשה ליהו"ה צתאוור ולמאון, והעינויים הם הם תעונג לנפשנו היפך הנגע כמו שפרשנו לעיל.

אמנם איתא (מסכת שבת פ"ט): אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב (ישעיה ס"ג ע"ז) כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך וגו'. לעתיד לצא יאמר לו הקדוש צרוך הוא לאברהם צניך חטאו לי אמר לפניו רצונו של עולם ימחו על קדושת שמך. אמר אימר ליה ליעקב דהוה ליה לער גידול צנים אפשר דצעי רחמי עליהו אמר ליה צניך חטאו אמר לפניו רצונו של עולם ימחו על קדושת שמך. אמר לא צסצי טעמא ולא צדרדקי עלה. אמר לו ליחזק צניך חטאו לי אמר לפניו רצונו של עולם בני ולא צניך צשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם בני צכורי עכשיו בני ולא צניך, ועוד כמה חטאו כמה שנותיו של אדם צבעים שנה דל עשרין דלא עגשת עליהו פשו לכו חמשין, דל עשרין וחמשה דלילותא פשו לכו עשרין וחמשה, דל תרתי סרי ופלגא דללווי ומיכל ודצית הכסא פשו לכו תרתי סרי ופלגא, אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך, ואם תמלא לומר כולם עלי הא קריצית נפשי קמך, פתחו ואמרו אתה אבינו אמר להם יחזק עד שאתם מקלסין לי קלסו להקדוש צרוך הוא ומחוי לכו יחזק הקדוש צרוך הוא צעינייהו מיד נשאו עיניהם למרום ואומרים אתה אלהי"ם אבינו גואלנו מעולם שמך, ע"כ.

ואיתא בצראשית רבה (ס"ג פסקה ב') כתיב (משלי כ"ג י"ז) עטרת זקנים בני צנים וגו'. האצות עטרה לצנים והצנים עטרת לאצות האצות עטרה לצנים שנאמר ותפארת צנים אצותם הצנים עטרה לאצות דכתיב עטרת זקנים בני צנים רבי שמואל בר רב יחזק אמר אברהם לא

המלך שהיה אפשר להסביר המשל על נישואי ישראל עם התורה הנקראת בתו של הקצ"ה כדאיתא במדרש (שמות רבה ל"ג א'). ונקט משל שיוולד לו בת והיא נשאת למלך, ולא נתפרש לן על מי ומה מדובר דהא בפשטות המלך הוא הקצ"ה בעלמו, ולא מלאיין שיבא יעקב נקרא אשתו של הקצ"ה. ואם נאמר שהנביא הדגיש בית יעקב אשר פדה את אברהם, ואיתא במכילתא (בחדש פרשה צ') כה תאמר לבית יעקב אלו הנשים, והיינו בתו שנשאת למלך, א"כ לא מדובר על יעקב אבינו כלל שפדה את אברהם, וז"ע.

איתא (ברכות ס"א:): תנו רבנן פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה בא פפוס בן יהודה ומלאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה אמר ליה עקיבא אי אתה מתירא מפני מלכות אמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה לשועל שהיה מהלך על גב הגור וראה דגים שהיו מתקצלים ממקום למקום אמר להם מפני מה אתם צורחים אמרו לו מפני רשתות שמציאיין עלינו בני אדם אמר להם רלוונסם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם אמרו לו אתה הוא שאומרים עליך פקה שצחיות לא פקה אתה אלא טפש אתה ומה במקום חיותנו אנו מתיראיין במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה אף אנחנו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה כי הוא חייך ואורך ימייך כך אם אנו הולכים ומצטלים ממנה על אחת כמה וכמה אמרו לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לרבי עקיבא וחצוהו צצית האסורים ותפסו לפפוס בן יהודה וחצוהו אללו אמר לו פפוס מי הביאך לכאן אמר ליה אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים בשעה שהוויא את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה והיו סורקים את צערו במסרקות של צרזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים אמרו לו

תלמידיו רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו היה מאריך באחד עד שיאתה נשמתו באחד יאתה בת קול ואמרה אשריך רבי עקיבא שיאתה נשמתך באחד ע"כ עיי"ש.

וכנראה שאפילו למ"ד דצטוודא דרבי עקיבא דשמעתין דמסר נפשו על ציטול תורה היינו בשעת השמד כדאמריין בסנהדרין (ע"ד). דבשעת השמד אפילו על מצוה קלה יברג ואל יעבור, ועוד דר"ע צפרהסיא הוב כדאמר מקהיל קהלות ברבים וצפרהסיא אמריין התם דאפילו על מצוה קלה יברג ואל יעבור, (עיין מהרש"א ברכות ס"א: ד"ה יש לך) הא לא דמי להאי פסק ליהרג ואל יעבור, דרבי עקיבא לא היה מצווה להקהיל קהלות ברבים לעסוק עמהם בתורה, והיה אפשר לו ללמוד עמהם בצנעה, ואם לא צקהל רב, הא לכל הפחות עם יחידי סגולה, ולמה צחר לו רבי עקיבא דווקא באופן כזו שצימים מועטים נתפס וחצוהו צצית האסורים. והיה עניוין במסרקות של צרזל וכו' ומיתתו כעין הפלת אברהם אבינו לתוך הכבשן צאור כשדים שגם הוא לא היה מצווה עליו, וחבל בעלמו וכדלעיל.

וז"ל שאפשר לצאר המדרש עם מה דאיתא בספר הצביר (המיוחס לרבי נחוניא בן הקנה) משנה ס"ג צא"ד, וז"ל, אמר לו לצו להקצ"ה לכה דודי נלא השדה לטייל ואל אשצ תמיד במקום אחד: (משנה ס"ג) ומאי לצו, אמר לו אם בן זומא מצחוץ ואתה עמו, לצ הוא שלשים ושתיים והיו סתומים ובהם נצרא העולם. מאי ל"צ, אמר ליה ל"צ נתיבות, משל למלך שהיה צחדרי חדרים ומנין החדרים ל"צ, ולכל חדר יש לו נתיב, נאה למלך זה להכנס הכל צחדרו על דרך נתיבותיו, אמרת לא, נאה לו [שלא?] לגלות פניו ומשצלותיו ומנפוניו

1. פירוש השאלה, האם נאה למלך שכלם יכנסו לחדרו הפנימי ושישתמשו בנתיבותיו, היינו שיהי' לכל אדם כניסה ללבו של הקצ"ה בכל עת שירצה לצא אל המלך לפשפש ולהרהר במסתרים על ידי פשפוש תוך לבו של האדם עלמו, אמרת צבהלט לא. כי צלבו של הקצ"ה שם אהבתו ויראתו כגון ראונו להתקרב אלינו, ותפלתו שיגלו רחמיו על מדתיו ושלא יענוש אותנו ח"ו צכעסו וכו' ואללינו

2. גירסת הרקאנאטי על התורה, צראשית.

וגזיו וחמודותיו,³ אמרת לא, מה עשה נגע⁴ צצת⁵ וכלל זה כל הנתיבות וצמלצושה, והרואה להכנס צפנים יסתכל הנה, ונשאה למלך גם נתנה לו צמתנה, לפעמים קורא אותה צמלצושה זה אחותי כי ממקום אחד היו, ולפעמים קורא אותה צתו כי צתו היא, ולפעמים קורא אותה צמי: (משנה ס"ה) ומה חכמה נתן הקצ"ה לשלמה וכו'. ע"כ עיי"ש.

לפרש מה שאמר לו לצו לכה דודי נלא השדה לטייל ואל אשצ תמיד צמקום אחד, הנה כתיב (צראשית א' ט') ויאמר אלהי"ם יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד וגו'. מקום אחד היינו מקום מקוה המים שהן הרלוונות, כי מים מרמזין לתארה. ואמר לו לצו להקצ"ה נלא ונטייל צשדה, וכדאיתא צפרקי דרבי אליעזר (כ"א) אין שדה אלא אשה, ע"כ. וכן איתא צתיקו"ז תיקונא שיתין ותשעה (דף קי"ג). ולית שדה אלא אשה, כמה דאת אמר כי צשדה מלאה וגו', ע"כ. ופי' נלא השדה היא ירידה לשדה תפוחין, והיא הרגש לפיה צין מים עליונים היינו רלון צלצ, ומים תחתונים היינו רלון צקרציים וצתוך המעיים. וזה פי' צן זומא מצחוץ ואתה עמו, כי הוא צן זומא שהרגיש הצדל צין מים עליונים למים תחתונים, כמו דאיתא צגמ' (חגיגה ט"ו). מעשה צרבי יהושע צן חנניה שהיה עומד על גב מעלה צהר הצית וראחו צן זומא ולא עמד מלפניו אמר לו מאין ולאין צן זומא אמר לו נופה הייתי צין מים העליונים למים התחתונים ואין צין זה לזה אלא שלש אצבעות צלצד שנאמר ורוח אלהים מרחפת על פני המים כיונה שמרחפת על צניה ואינה נוגעת אמר להן רבי יהושע לתלמידיו עדיין צן זומא מצחוץ, ע"כ. ופי' אס כן, היינו אס תרצה לטייל צשדה ולא לצצת צמקום אחד שהוא קיבוץ כל הרלוונות צמקום אחד, אלא לחלקם ולהפרידם להרגיש אותם כה ושם צלצ וצמעיים וצראש, א"כ תצדיל צין מים למים.

ומה ענין הטיול שהקצ"ה מטייל שם, ולאן ילא כשאמר לו לצו לכה דודי נלא השדה. הנה איתא צספר דגל מחנה אפרים (ואתחנן ד"ה ואתחנן צא"ד) וז"ל להצין מה זה לצ עוצ ומהו הטוב השייך ללצ כי צכל דצר לפי ערכו טובו דרך משל צמשקה הוא הטוב צשמתוק לחיך וצמלצושה הטוב שלו הוא דרך אחר היינו הצצע כמו שחור או לצן או מתוקן כתקונה וצלצ מהו הטוב שלו והשלימות צודאי הוא לצ נשצר הוא הטוב והשלימות שצלצ כמו (ישעיה נ"ז, ט"ו) אשכון ואת דכא וגו' וכמו (תהלים נ"א, י"ט) צחי אלהים רוח נשצרה וגו', וההיפוך גוצה הלצ כי (משלי ט"ז, ה') תועצת ה' כל גצה לצ וגו', והלצ נצרא להיות שוכן צו הקצ"ה כדאיתא (שמות כ"ה, ח') ועשו לי מקדש ושכנתי צתוכס וגו', [צתוכס] ממש וצכאה הוא מאן דעציד ליה דירה נאה צלצו (תיקו"ז שתיארה כ"צ), נמלא נצרא הלצ להיות משכן להקצ"ה והקצ"ה אינו שורה כי אס צלצ נשצר ונדכה לכן שלימות הלצ הוא להיות נשצר צקרצו ואז כשיש צו שלימות הוא מכונה צשם ירושלים עיר הקודש יקרא לה ומלכה צתוכה, לאפקוי חלילה כשיש צו גוצה לצ אזי יקרא צשם רוס, עכ"ל עיי"ש.

ואס כי צלצו של הקצ"ה רלונו להטיב לצרואיו, מה טיבו של לצו צכיכול, כמו שהקשה צעל הדגל מחנה אפרים לעיל, מה זה לצ עוצ ומהו הטוב השייך ללצ. דהא על הרלון שייך לאמר שהוא טוב כי רלונו להטיב, אצל הלצ מה טיבו. אלא שלצו של הקצ"ה ג"כ נשצר ונדכאה כשמואל לצ האדם גצה ורס, כי אז נמנע ומתוסכל מערתו יצברך לשכון את דכא ושפל רוח, הוא מקדש שכינתו. כשיש אדם צעל גאוח צעולם א"א לו יצברך לקיים דצרו, צחי' צח לאלהים" (שמות כ"צ י"ט), היפך צחי' צחי אלהי"ם רוח נשצרה, שלצו צכיכול נשצר על גאות רוס לצ האדם ההוא, כמו שאמר הנציא לצעל גאוח, (ישעיה י"ד י"ג-ד) ואתה אמרת צלצצך השמים

פליאות חכמה וכו'. ונתן הקצ"ה אותו חכמה אכ"כ לשלמה המלך. וזה שפך אותו השלטון צאסטרולוגיאה שלו שהוא דייקא, היינו שהקצ"ה צעלמו עתיד להוליד צת, היא החכמה, והיא נשאת למלך הוא אצרהס, ומאצרהס ליעקב והלאה עד שנתן לשלמה המלך כי אצרהס הוא ראשון לגרים ולמדות היא החסד, ודוד הוא האחרון כד"א (שמואל צ' כ"ג א') ואלה דצרי דוד האחרונים וגו'. וכתיב (רות ד' י') וישי הוליד את דוד. שהיא המלה האחרון צצמגילת רות. ושלמה המלך הוא הסוף, והוא מה שצא אחר האחרון כמוצן. והיו שניהם, אצרהס ושלמה, כמו תחלה וסוף התפשטות הצריאה,

6. כמוצאר צפי' רש"י (שמות כ"צ י"ט) צא"ד וז"ל, ופירש לך כאן וצח לאלהים לומר לך מה צציתה עצודה הנעשית צפנים לשמים, ע"כ, עיי"ש.

3. פירוש השאלה, האס נאה שלא תגלה כצודו ולא תתקדש שמו ית' צרצים, שלא יכירו כל יושבי תבל מה הן פנינו ומשצלותיו ומלפניו וגזיו וחמודותיו של הקצ"ה, אמרת צבהלט לא, כי נאה לו ית' שיתקדש שמו צרצים.

4. ונגע כמו פגע, שהכנים את העטרה היינו הכתר שהן הל"צ נתיבות לתוך החכמה, ומלצושה היינו מלצושה-ה שהחכמה שהיא היו"ד צשם היו"ה מלצושה צאות ה"ה צינה. וזו סוד הכתר הנרמזת צקולו של יו"ד שממנה מתפשטת החכמה, שנגע הקצ"ה צחכמה והכנים תוכה כל הל"צ הנתיבות שהן לצו של הקצ"ה, היינו הכתר. וצנוגע לאצרהס אצינו אמר הקצ"ה (צראשית י"ח י"ט) כי ידעתיו וגו', פי' שהקצ"ה הרווח אותו צחכמתו. והצת שהוליד אצרהס היינו החסד, שהרי החכמה היא שורש החסד.

5. צת מרמזת לחכמה צצתוכה כלל הקצ"ה הל"צ נתיבות, שהן לצו, וזה ענין פתיחת המשנה הראשונה צצספר יצירה, צל"צ נתיבות

אעלה וגו': אעלה על צמתי עב אדמה לעליון וגו'. כי הצעל גאוח זבחה לאלהים כצבול, שמשצר את לבו ית'. ולכן איתא (סוטה ד') אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עוצד עצודת כוכבים, ע"כ.

בזמר בר יוחאי מתואר רבי שמעון בשבח, נעשה אדם נאמר בעצור, כלומר שעשיית האדם השלם, אדם צלם אלהים שאליו כוון הקב"ה במאמרו (בראשית א' כ"ו) נעשה אדם וגו', בכוונה על רבי שמעון. אולם האדם אשר במחשבתו ית' הוא רבי עקיבא בן יוסף, כמו דאיתא במנחות (כ"ט:): כך עלה במחשבה על רבי עקיבא דווקא.

והנה אברהם היה החכם הראשון, דהא כתיב ביה (בראשית כ"ד א') ואברהם זקן בא בימים וגו'. ואיתא בגמ' (קידושין ל"ב:): רבי יוסי הגלילי אומר אין זקן אלא מי שקנה חכמה, ע"כ. ורבי עקיבא היה האחרון כדאיתא (סוטה מ"ט:): משמת ר"ע בטלו זרועי תורה ונסתתמו מעיינות החכמה ע"כ. ואע"פ דכתיב (מלכים א' ה' י"א) ותרצ חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם וגו'. ויחכם מכל האדם וגו'. הא חכם עדיף מנביא כדאיתא בגמ' (בבא בתרא י"ג:): אמר ר' אמימר חכם עדיף מנביא וכו', אמר רבא תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא משמיה דר' עקיבא בר יוסף כוותיה, ע"כ. ויירשו שניהם, אברהם אבינו ורבי עקיבא הל"ל נתיבות החכמה שהכניס הקב"ה בלבו, כדלעיל.

הנה הלב נקרא משכן ונקרא מקדש ג"כ. לעשות לו ית' משכן בלבו, זקוק האדם לשצרון לב, אולם לעשות לו ית' מקדש בלבו, זקוק האדם לקדש שם שמים או במיתת הגוף או ע"י עינוים וסיגופים קשים ר"ל.

וכן חייב להיות, כי כן חייב המליאות. כי למאוס בו ית', שחבל כצבול בעלמו בהרגש חסרון, כמו שהסברנו לעיל, שאין למאוס גדול מזה שכצבול נעשה לורך לו ית' כמו חלל בקרבו שעשה מקום להרגיש ריקנות שהיא כדוגמת אין ואפס וחשכה באמנע אורו ממש, והכל כדי לקדש שמו ברבים, קדושתו בלב אדם, שאנחנו עושים לו מקדש בתוכינו. אכן האמת הוא שלא היה לורך לו ית' כל

הצריחה כד"א (איוב ל"ה ז') אם נדקת מה תתן לו או מה מידך יקח וגו'. והוא ית' אינו מלווה ועושה. וא"כ לריך כפרה, צחי' (חולין ס"ג:) הביאו כפרה עלי, כמו שנתבאר הענין באריכות בפרק ג'. ובא תמורתו הראשון אברהם אבינו שמסר עלמו על קידוש השם וחבל בעלמו ג"כ בשלח היה מלווה, אכן נפדה בזכות יעקב. ונתגלגל הדבר עד שבה לרבי עקיבא שמת על קידוש השם וחבל בעלמו ג"כ בשלח היה מלווה. ומשום הכא איתא בגמ' (ברכות ס"א:): יתה בת קול ואמרה אשריך רבי עקיבא שאתה מזומן לחיי העולם הבא, ע"כ. וקשה, וכי לא הוה ידעינן שרבי עקיבא היה מזומן לחיי עולם הבא, אלא שהוה אמינא שאצד חלקו משום שחבל בעלמו וחב, כדפרישית.

היואל לנו מהדברים הללו כי מיתת רבי עקיבא עוד נריכה כפרה, ועוד לא ילא מידי חובתו, כד"א (ישעיה מ' ט"ז) ולצנון אין די בער וחיתו אין די עולה וגו'.

וני"ל שהא גופא קשיא שמקשה הקב"ה לאברהם, כדאיתא בגמ' (שבת פ"ט:): לעתיד לבא יאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם בניך חטאו לי, ומה חטאם, דווקא שנהרגו על קידוש השם ולא כהלכה. ומזבן תירונו של אברהם אבינו, אמר לפניו רבונו של עולם ימחו על קדושת שמך, כי זאת כפרת חטא זה⁸. ילך הקב"ה אל יעקב אשר פדה את אברהם ממיתתו על שנתן את עלמו ליהרג על קידוש השם שלא כהלכה. אמר הקב"ה אימר ליה ליעקב דהוה ליה לער גידול צנים אפשר דצעי רחמי עליהו אמר ליה בניך חטאו אמר לפניו רבונו של עולם ימחו על קדושת שמך. אמר לא בצבי טעמא ולא בדרדקי ענה. דהא יש שיטה שיעקב פעל שאברהם לא ייוסר בצער גידול צנים כדאיתא (סנהדרין י"ט:): כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם וכי היכן מלינו ציעקב שפדאו לאברהם אמר רב יהודה שפדאו מלער גידול צנים, ע"כ. לפיכך בא הקב"ה אל יעקב. ובזה אפשר לתרץ מה שהוקשה, למה לא שאל לו בדיוק מה ששאל מאברהם וינחם, שאמר להם הקב"ה בניך חטאו לי, וליעקב אמר סתם בניך חטאו, ותו לא. כי יעקב פדה אברהם מלער גידול צנים ונתחייב בעלמו לער גידול צנים. אולי יבקש רחמים בעד בני וצניו שלא ינטרכו לכפר על מיתת קידוש השם שלא במקום ההלכה בעוד

לו סמאל אלל אבינו אברהם אמר ליה סבא סבא איבדת לבך בן שניתן לך לק' שנה אתה הולך לשחטו וכו', א"ל למחר אומר לך שופך דם את חייב ששפכת דמו של בןך א"ל ע"מ כן, וכיון שלא הועיל ממנו כלום בא לו אלל ינחם וכו', ע"כ, עיי"ש.

7. אברהם ושרה היו הראשונים דכתיב בהם זקנה, כד"א (בראשית י"ח י"א) ואברהם ושרה זקנים וגו'.

8. ולא הוקשה ליה לאברהם כלל מה שהקב"ה תובע חוב מהם אע"פ שעושים מה שמוטל עליהם לעשות, כמו דאיתא בבראשית רבה (נ"ו פסקה ד') ויאמר ינחם אל אברהם אבי ויאמר אבי וגו', בא

מיתה וכו'.

אלא זה כונת מאמר הגמ', וז"ל, ומחוי להו ילחך הקדוש צרוך הוא צעיניוהו, ע"כ. כי ילחך הליץ צשכינה צשעת העקידה, אולם כדאיתא בתקו"ז (קל"ו: תקונא שצעיין) לצתר דהוו אזלין בארחא רבי שמעון וחבריו, שאילו ליה, אמאי כד נפיק יוקא ממעי אמה איבו עיניו סתימין, אמר לון ודאי דא איבו רזא ותכהן עיניו מראות, צאלין מראות דאחזיאו ליה צמעיי אמה כמה נבורין, כמה דחמא יחזקאל צמרכצה, לכל יוקא אחזיין ליה כפוס דרגיה, אחזיין ליה מאתר דאיבו נשמתי, דאי ישתדל צאורייתא וצפקודין, דינהיר ההוא אתר דאתנטילת נשמתי, צכמה נשמתי: ואיך נחתין צגיניה כמה מרכצות, ואולפין ליה כל אורייתא, ואי אשתדל צה אדכיר ליה כל מה דהוב אולפין ליה צמעיי אמה, לצתר אחזיין ליה גיהנס, דאס עצר על פקודי אורייתא מהו עונשא דליה, כמה דאחזיאו ליה אגריה, לצתר דנפיק ממעי אמה סתיס: ע"כ. צצילחך יש כח להסתכל על השכינה צצתוכו. והוא מה ששינו לעיל מהספר הצהיר, וז"ל, לצ הוא שלשים ושתיס והיו סתומים וצהס צצרא העולם. מאי ל"צ, אמר ליה ל"צ נתיצות, משל למלך שהיה צחדרי חדרים ומנין החדרים ל"צ, ולכל חדר יש לו נתיב, נאה למלך זה להכנס הכל צחדרו על דרך נתיצותיו, ע"כ. שילחך היה לו הכח לכנס לתוך חדרי חדרים להסתכל צצצודו ית' וזהו הכחמה שלימד אותנו, שגם צנו עוד יש הכח הזו כדאיתא צגמ', מיד נשאו עיניהם למרום ואומרים אתה אלהי"ם אצינו גואלנו מעולם שמך, ע"כ. שהוא הגאולה וסוף ותכלית לגלגל החוזר היינו המיתה על קידוש השם שחוצע עוד מיתה כמוהו לכפר עליו, שמחוי להו ילחך הקדוש צרוך הוא צעיניוהו, וכתוב (שמות ל"ג כ') כי לא יראני האדם וחי וגו'. וצאותו רגע ממש מתחייצים מיתה על הצטעה. ונגאלים ואינם מתים כי זו היה המטרה ומגמתו ית' צצריאת העולם שיתקדש שמו צתוך תוכיות כל אחד ואחד. שצצה נתגלה ומצורר שלא היה למאוס צו ית' מתחלה, דלא נתמעט אורו דהא צעינינו מסתכלים ורואים אותו ית' ולא חצל צעלמו ואינו לריך כפרה, דהא ילא טיבו צכל העולם כולו ונתקדש צתוך צני ישראל¹⁰.

ועיקר נקח ללמוד ממנו שאסור צהחלט להסכים כמו שהסכמו אצרהס אצינו ויעקב אצינו שימות או יאצד או

ומשום הכי צה ילחך אצינו שאלו הרגתו היתה חילול השם כדאיתא צמדרש (צראשית רבה נ"ו ה') צשעה ששלח אצינו אצרהס את ידו ליקח את המאכלת לשחוט את צנו צכו מלאכי השרת ה"ד (ישעיה ל"ג) הן אראלס לעקו חולה וגו', מהו חולה רבי עזריה אמר חולה [חלה כתיב] חילה הוא צריה למיכס ית צריה, ע"כ. ואומר ילחך לפניו ית' רצונו של עולם, אס הממית עצמו על קידוש השם ללא צורך וצדלח אנוס ליה הוב כחוצל צעלמו, וזהו רצונך דווקא, א"כ אין לדצר סוף, דהוי מלוה הגוררת מלוה וגם עצירה הגוררת עצירה צצת אחת. ואס אי אפשר ללאת ידי החוצ לעולם א"כ מוכרח אני לאמר כמו שאמר אצרהס אצי שימחו העונות על קידוש השם, וכל מיתה וענוי על קידוש השם שלא נתצע להלכה יחייב עוד מיתה על קידוש השם כנגדו לכפר עליו, עד סוף כל הדורות וכל הקיילין. והלא הרצה יותר צציב לפניך הללת נשמות ישראל ממיתתם על קידוש השם דהא אפרי לצור לפניך כדאיתא צכמה דוכתי⁹, וכדאיתא צתורת כהנים (ויקרא ח') למה נאמר צאצרהס וציעקב צכירה וצילחך לא נאמר צכירה, שהוא כחילו אפרו לצור על גצי המצצה ע"כ, ואס אני שלא נשחטתי נזכר כצכות לעולמים, ואצי שנשלח לכצשן האש על קדושת שמיך נחשב לצח, א"כ מוכרח אני להצוכך אתך ית' על עוד העדר נפש אחת מישראל.

וצעינינו ראינו וצימינו היו מאורעות שהומתו עוללים ויונקי שדים שלא נלטו על קדושת השם לאלפים ולרצצות צשואת רשעים, ואס דין הוא שכל מי שמת על קידוש השם צדלח אנוס יחייב עוד כפרה, מאין נקח עוד כפרות לכפר על דמס של אלו הנשפך שלא כדין וכדת.

וני"ל טעמס טענת ילחך הוא שהריגת אחד מישראל הוא חילול השם שאין כמוהו צכל העולם, צדיוק כחילו נשחט הוא על המצצה, שחילה היה לו ית' כמו שטענו האראלים. ושיש עוד העצה לאחד משצעים אומות העולם להרים יד על יהודי הוא הוא דאיתא (משנה סוטה ט' ט"ו) צעקצות משיחא חלפא יסגא, ע"כ.

10. וני"ל שיש גם ספר מיוחס לילחך אצינו והיא ספר לעומת ספר ילירה. כי ילחך אצינו הוא היחידי צצתיך שאמר על עצמו (צראשית כ"ז ד') ועשה לי מטעמים כאשר אצבתי והציאה לי ואכלה צעצור צצרכך נפשי וגו'. ולא פחד להנות מעונג אכילת מטעמים. וגם צציווגו כתיב (צראשית כ"ו ח') וירא והנה ילחך מלחך את רצקה אשתו וגו'.

9. (צחיס ס"ה). מצצה מנא ידעי אמר רבי אלעזר ראו מצצה צנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו ור' ילחך נפחא אמר אפרו של ילחך ראו שמונח צצותו מקום, ע"כ. (צרכות ס"ג:). וצהשחית ראה ה' וינחם מאי ראה אמר רב ראה יעקב אצינו דכתיב ויאמר יעקב כאשר ראה ושמואל אמר אפרו של ילחך ראה שנאמר אלהים יראה לו השה ע"כ.

תם ונשלם שצח לצורא עולם
יום שני לסדר בשנת היוזל הזאת
תשצו איש אל אחזתו
ז' אייר תשס"ח לפ"ק
פה שיקאגא יל"ו

יעונה שום אחד מצני ישראל על קידוש השם, בחי' לא
צסצי טעמא ולא צדרדקי ע"ה. ושעיקר קדושת שמו ית'
יבא מזה שיראנו נפלאות כימי לאתנו מארץ מנרים
(מיכה ז' ט"ו). ויתגדל שמייה רבה על ידי ישועת ישראל
צכלל וצפרט. אמן כן יהי רצון.